

OIKEUSGURU-FINAALI

2019

Kirjallinen osa

TEHTÄVÄNANTO

Tehtävä perustuu korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) ratkaisuun KHO:2016:194. Tehtävän aineistossa on osia KHO:n ratkaisusta ja tapaukseen soveltuvista säännöksistä.

Tapauksessa on kyse kansainvälisestä suojelusta. Maahanmuuttovirasto on hylännyt Irakin kansalaisen A:n turvapaikkaa ja toissijaisen suojelua koskevan hakemuksen. Hallinto-oikeus on hylännyt A:n valituksen Maahanmuuttoviraston päätöksestä. Korkein hallinto-oikeus on myöntänyt A:lle valitusluvan ja tutkinut asian.

Tutustu huolellisesti aineistoon. Vastaa sen perusteella seuraavaan kysymykseen:

Miten soveltaisit säännöksiä tapauksessa?

Voit vastauksessasi pohtia esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: Mitä kansainvälisestä suojelusta päätettäessä tulisi eri säännösten mukaan ottaa huomioon? Miltä tapauksesta ilmenevät tapahtumat ja tosiseikat näyttävät säännösten valossa? Ovatko jotkin säännökset merkittävämpiä kuin toiset? Mikä on normien keskinäinen suhde päätettäessä kansainvälisestä suojelusta?

Kysymys on haastava. Siihen ei ole olemassa yhtä oikeaa vastausta eikä aineistossa ole kaikkia tapauksen täydelliseen ratkaisemiseen tarvittavia tietoja tai säännöksiä.

Vastausaika on 90 minuuttia. Vastaustila on rajattu kahteen sivuun.

Onnea koitokseen!

AINEISTO

KHO 2016:194

A on pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä. Muutoksenhakija on esittänyt perusteluina vaatimuksilleen muun ohella seuraavaa:

Muutoksenhakijalla on uutta näyttöä siitä, että hän ja hänen perheensä miehet ovat edelleen uhkausten kohteena Irakissa. Muutoksenhakija on sunnimuslimi. Hän on hakenut kansainvälistä suojelua Suomesta, koska häntä ja hänen perhettään on uhattu Irakissa vuonna 2005, jolloin hän muutti perheensä kanssa Syyriaan. Muutoksenhakijaa on uhattu puhelimitse myös Syyriassa, jossa hänet on siepattu ja perheeltä on pyydetty lunnaita. Uhkailujen syynä on, että muutoksenhakijan isä on tehnyt yhteistyötä amerikkalaisten kanssa, mikä on islamistien mukaan petturuutta.

Muutoksenhakija on saanut kuulla omalta isältään ja Bagdadissa asuvalta kaukaiselta sukulaiseltaan K:lta, että heitä on tultu kyselemään. Kyselijänä on ollut todennäköisesti militiaryhmä Asaib Ahl Al-Haq. Ryhmä oli uhannut, että muutoksenhakijan vanhassa kotitalossa asuva perhe joutuu kärsimään, jos he eivät ilmoita muutoksenhakijan perheen saapumisesta alueelle.

Muutoksenhakijalla on edelleen pelko joutua uhkaajiensa vainon kohteeksi kotimaassaan. Shiiamilitiäjärjestöt eivät ole unohtaneet muutoksenhakijan isän yhteistyötä yhdysvaltalaisien joukkojen kanssa. On hyvin todennäköistä, että militioiden toiminta perustuu systemaattiseen seurantaan.

Maahanmuuttovirasto on lausunnossaan esittänyt muun ohessa seuraavaa:

Maatieto ei tue valituslupahakemuksessa esitettyä väitettä siitä, että muutoksenhakija olisi edelleen vaarassa joutua kotimaassaan oikeudenloukkausten kohteeksi sen vuoksi, että hänen isänsä on työskennellyt yhdysvaltalaisien kanssa noin 11 vuotta sitten ottaen huomioon, etteivät muutoksenhakija ja hänen isänsä ole olleet korkeasti profiloituneita henkilöitä.

Maatiedon ja asiassa esitetyn näytön perusteella ei voida myöskään katsoa, että muutoksenhakija olisi vaarassa joutua oikeudenloukkausten kohteeksi kotimaassaan pelkästään sillä perusteella, että hän on sunni. Valituslupahakemuksessa esiin tullut seikka, että muutoksenhakijan isä pystyy asumaan Bagdadissa, ei myöskään tue muutoksenhakijan väitettä siitä, että hän itse joutuisi vainon vaaraan kotimaahansa palatessaan. Alunperinkään uhkaukset eivät kohdistuneet suoraan muutoksenhakijaan vaan hänen isäänsä. Esitettyä uutta näyttöä ei ole pidettävä uskottavana. Muutoksenhakija ei ole esittänyt valituslupahakemuksessaan mitään sellaisia seikkoja, joiden valossa hänen tarvettaan kansainväliseen suojeluun tulisi arvioida uudella tavalla.

Muutoksenhakija on vastaselityksessään esittänyt muun ohessa seuraavaa:

Toisin kuin Maahanmuuttovirasto on lausunnossaan todennut, muutoksenhakijan isä ei asu Bagdadissa. Vain sukulainen, muutoksenhakijan isän serkku, asuu Bagdadissa. Muutoksenhakijan perhe asuu tällä hetkellä Turkissa. Tieto siitä, että shiiamilitia Asaib Ahl Al-Haq on käynyt kysymässä muutoksenhakijan perheen asuinpaikkaa, on tullut muutoksenhakijan isän serkulta. Hän tuntee perheen, joka asuu muutoksenhakijan entisessä kodissa Bagdadissa.

Maahanmuuttoviraston käsitys shiimilitioiden asenteesta yhdysvaltalaisia joukkoja kohtaan on virheellinen. Shiimilitiat vannovat edelleenkin taistelevansa kaikkia yhdysvaltalaisia joukkoja vastaan Irakin maaperällä.

Irakin uskonsuuntausten välisessä sodassa on kuollut suunnattomia määriä sunnimuslimeja, jotka eivät ole olleet millään tavalla korkeasti profiloituneita ja jotka ovat menettäneet henkensä shiimilitioiden väkivaltaisuuksissa. Suurimmat shiimilitiaryhmät toimivat suunnitelmallisesti.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltyä Irakia koskevaa maatietoutta

Maahanmuuttoviraston päätöksessä ja hallinto-oikeuden valituksenalaisessa päätöksessä edellä esitetyn Irakia koskevan maatiedon lisäksi ratkaisua tehtäessä on otettava huomioon muun ohella eri valtioiden, Yhdistyneiden kansakuntien eri organisaatioiden ja kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen tuottama luotettava ja objektiivinen maatietous Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätöksiä seuranneelta ajalta.

Sunnien ja shiiojen alueellinen eriytyminen Bagdadissa on vuodesta 2003 lähtien syventynyt. Hallituksen joukkojen on raportoitu pahoinpidelleen sunneja. Sunnin ei yleensä ole mahdollista saada suojelua viranomaisilta todellisen vainon tai vakavan haitan uhatessa. *Yhdysvaltojen ulkoministeriön* uskonnonvapautta vuonna 2015 käsittelevän raportin mukaan Irakin hallinto käytti edelleen terrorismin vastaista lakia tekosyynä sunnien pidättämiselle ilman mahdollisuutta oikeudenmukaiseen menettelyyn. Terrorismin vastaisen lain nojalla pidätettyjen sunnimiesten kidutuksesta, kaltoinkohtelusta ja kuolemista on raportoitu. Turvallisuusjoukkojen, aseellisten ryhmien ja terroristiryhmien oikeudenloukkaukset johtivat virallisiin tutkintoihin harvoin.

Bagdadissa sunniarabeihin on kohdistunut vuodesta 2014 lähtien uusi väkivallan aalto, ja he ovat joutuneet alttiiksi muun muassa tappouhkauksille, sieppauksille, katoamisille ja mielivaltaisille teloituksille. Bagdadissa ja sen ympärillä noudatettavista tiukoista turvatoimista huolimatta läänissä tapahtuu säännöllisesti autopommi-, itsemurha-, kranaatinheitin- ja salamaiskuja. Iskujen suuri määrä vaikuttaa kaikkiin siviileihin. Pääkaupunki ja sitä ympäröivät läänit ovat ISISin iskujen pääasiallisina kohteina. Ulkomaalaisten joukkojen kanssa tekemisissä olevat irakilaisotilaat ovat uhatuimpia.

SOVELLETTAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Euroopan ihmisoikeussopimus

3 artikla Kidutuksen kieltö

Ketään ei saa kiduttaa, eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.

Euroopan unionin määritelmädirektiivi (2011/95/EU)

4 artikla Tosiseikkojen ja olosuhteiden arviointi

1. Jäsenvaltiot voivat katsoa, että hakija on velvollinen esittämään mahdollisimman pian kaikki kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteiksi tarvittavat seikat. Jäsenvaltio on velvollinen yhteistyössä hakijan kanssa arvioimaan kaikki hakemukseen liittyvät olennaiset seikat.

-...-

3. Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arviointi on suoritettava tapauskohtaisesti, ja se käsittää:

a) kaikki alkuperämaahan silloin, kun jäsenvaltiot tekevät hakemusta koskevan päätöksen, liittyvät asiaan vaikuttavat tosiseikat, mukaan luettuina alkuperämaan lait ja asetukset ja tapa, jolla niitä sovelletaan;

b) hakijan esittämät asiaan vaikuttavat lausumat ja asiakirjat, mukaan luettuina tiedot siitä, onko hakija joutunut tai voiko hän joutua vainotuksi tai kärsimään vakavaa haittaa;

c) hakijan asema ja henkilökohtaiset olosuhteet, kuten tausta, sukupuoli ja ikä, jotta voidaan arvioida, onko hakijan henkilökohtaisten olosuhteiden perusteella niitä tekoja, joiden kohteeksi hakija on joutunut tai voisi joutua, pidettävä vainona tai vakavana häntä;

-...-

e) voidaanko hakijan kohtuudella olettaa turvautuvan sellaisen toisen maan suojaan, jonka kansalaisuuteen hänellä on oikeus.

4. Se seikka, että hakija on jo joutunut vainotuksi tai kärsimään vakavaa haittaa tai että häntä on suoraan uhattu vainolla tai tällaisella haitalla, on vakava osoitus hakijan perustellusta pelosta joutua vainotuksi tai todellisesta vaarasta joutua kärsimään vakavaa haittaa, jollei ole perusteltua syytä olettaa, ettei tämä vaino tai vakava haitta tule toistumaan.

5. Vaikka jäsenvaltiot soveltavat periaatetta, jonka mukaan hakijan velvollisuutena on esittää kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteluiksi tarvittavat seikat, ja vaikka joidenkin hakijan lausumien seikkojen tueksi ei olisi esitetty asiakirjoja tai muita todisteita, näitä seikkoja ei tarvitse todentaa, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

a) hakija on todella yrittänyt esittää näyttöä hakemuksensa tueksi;

b) kaikki hakijan saatavissa olevat olennaiset seikat on esitetty ja muiden asiaan vaikuttavien seikkojen puuttumisesta on annettu tyydyttävä selitys;

c) hakijan lausumia pidetään johdonmukaisina ja uskottavina eivätkä ne ole ristiriidassa hänen tapaukseensa liittyvien saatavilla olevien tapauskohtaisten ja yleisten tietojen kanssa;

d) hakija on tehnyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa heti kun mahdollista, jollei hakija voi esittää uskottavia syitä sille, miksei hän ole toiminut näin; ja

e) hakija on todettu yleisesti uskottavaksi.

Euroopan unionin perusoikeuskirja (2012/C326/02)

18 artikla Oikeus turvapaikkaan

Oikeus turvapaikkaan taataan pakolaisten oikeusasemaa koskevan 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn Geneven yleissopimuksen ja pakolaisten oikeusasemaa koskevan 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyn pöytäkirjan määräysten sekä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti.

Suomen perustuslaki (731/1999)

9.4 § Ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Ulkomaalaislaki (301/2004)

87 § Turvapaikka

Maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle annetaan turvapaikka, jos hän oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella sen johdosta, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, ja jos hän pelkonsa vuoksi on haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun.

87 a § Vainoksi katsottavat teot

Vainoksi katsotaan teot, jotka ovat laatunsa tai toistuvuutensa vuoksi sellaisia, että ne loukkaavat vakavasti perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia.

Vainoksi katsottavia tekoja voivat olla:

1) fyysinen tai henkinen väkivalta, mukaan luettuna seksuaalinen väkivalta;

2) oikeudelliset tai hallinnolliset toimenpiteet taikka poliisin toimintaan tai lainkäyttöön liittyvät toimenpiteet, jotka ovat itsessään syrjiviä tai jotka toteutetaan syrjivällä tavalla;

87 b § Vainon syyt

Vainon syitä arvioitaessa otetaan huomioon ainakin alkuperään, uskontoon, kansallisuuteen ja poliittiseen mielipiteeseen sekä tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumiseen liittyvät tekijät siten kuin jäljempänä tässä pykälässä säädetään.

Vainon syinä:

- 1) alkuperä tarkoittaa erityisesti ihonväriä, syntyperää tai kuulumista tiettyyn etniseen ryhmään;*
- 2) uskontoon kuuluvat uskomukset, osallistuminen yksityisesti tai julkisesti, yksin tai yhdessä uskonnon harjoittamiseen tai siitä pidättäytyminen, muut uskonnolliset toimet tai mielipiteet*
- 3) kansallisuuteen kuuluu tietyn valtion kansalaisuus tai kansalaisuudettomuus sekä kuuluminen ryhmään, jota yhdistävät kulttuuriset, etniset, kielelliset, maantieteelliset tai poliittiset tekijät taikka ryhmän yhteys toisessa valtiossa asuvaan väestöön;*

88 § Toissijainen suojelu

Maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle myönnetään oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella, jos 87 §:n mukaiset edellytykset turvapaikan antamiselle eivät täyty, mutta on esitetty merkittäviä perusteita uskoa, että jos ulkomaalainen palautetaan kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, hän joutuisi todelliseen vaaraan kärsiä vakavaa haittaa, ja hän on kykenemätön tai sellaisen vaaran vuoksi haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun. Vakavalla haitalla tarkoitetaan:

- 1) kuolemanrangaistusta ja teloitusta;*
- 2) kidutusta tai muuta epäinhimillistä tai ihmisarvoa loukkaavaa kohtelua tai rangaistusta;*
- 3) mielivaltaisesta väkivallasta kansainvälisen tai maan sisäisen aseellisen selkkauksen yhteydessä johtuvaa vakavaa ja henkilökohtaista vaaraa.*

147 § Palautuskielto

Ketään ei saa käännyttää, karkottaa tai pääsyn epäämisen seurauksena palauttaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle.